

AGBLE!

"AGBLE" betyder fält på ewe-språket. "AGBLE!" = Till fälten!, Till arbetet!, Kom igen!

L'Association Suédoise pour le Togo. 90-91

Nº 4 1990-91

Mai 1991

AGBLE!

AGBLE! är en informationsbulletin för i första hand Svenska Togoföreningens medlemmar och stödjare av byfolkshögskolan Foyer Rural/CRASE i Togo, Västafrika. AGBLE! ges ut av deltagarna i u-landskursen "Folkbildning och livsvillkor i u-land" vid Molkoms folkhögskola. Kursen görs i samarbete med Svenska Togoföreningen och tre månader av kurstiden är förlagd till CRASE i Kuma-Donyo. I AGBLE! vill vi informera om utvecklingen vid CRASE och i kommunen Kuma, om Svenska Togoföreningens arbete och om vad vi gör i vår kurs.

Till våra läsare

Med detta nummer av AGBLE! hälsas våra hemvändande kamrater välkomna tillbaka efter vistelsen på C.R.A.S.E. i Kuma-Dunyo. Det är de som svarar för de följande sidorna. Vi önskar också all lycka åt våra två kamrater, Kokou och Laoudou, som nu stannat kvar i Togo.

Utbyggnadsetapp 2 fortskrider, något försenad, med regnvattensisternen vid nya elevhuset. Där efter följer matsal/samlingssalsbyggnaden och ett litet kök. Vår ordförande Håkan har med lokalkommittén förberett en kommande SIDA-ansökan för etapp 3. Vi inväntar kompletterande kostnadsberäkningar från lokalkommitténs ordförande, M Blu.

Vi tackar för ett beviljat bidrag från SFHL:s internationella kommitté: 10 000 kr till pensionssjukförsäkringsfonden och 20 000 kr till vår verksamhet i form av andel i egeninsats för kommande SIDA:ansökan och för förberedelse

ser för två elever från CRASE till Molkom i höst.

Stort tack riktar vi också till alla som möjliggjort och deltagit i vårt eget "biståndsarbete" i form av dagsverken. Det gäller både våra beställare av arbeten i Molkom under hösten/våren och deltagarna i hela skolans dagsverksdag i april.

A nos lecteurs

Avec ce numéro nous souhaitons la bienvenue aux camarades rentrant à Molkom après un séjour au C.R.A.S.E. de Kuma-Dunyo. Nous souhaitons aussi beaucoup de bonheur aux deux camarades, Kokou et Laoudou, qui restent maintenant au Togo.

La deuxième étape d'extension au CRASE avance, un peu en retard avec la citerne à côté du nouveau dortoir, Elle va être suivie par le réfectoire et une petite cuisine.

Notre président M Håkan a fait, ensemble avec le comité local, le travail préparatoire pour une requête à la SIDA concernant la troisième étape. Nous attendons seulement des devis restants du président du comité local.

Grand merci à SFHL (Synicat des enseignants des "Folkhögskola" en Suède) pour une aide à notre association: 10 000 SEK pour le fonds de retraite et d'assurance maladie et 20 000 SEK pour nos activités normales, y compris des dépenses pour les préparations des deux apprentis du CRASE venant éventuellement à Molkom.

Grand merci aussi à tout le monde qui a fait possible notre travail volontaire de solidarité. C'est à dire les personnes à Molkom qui ont commandé des travaux pendant le cours et tout le monde qui a participé le jour de travail à l'école à Molkom en avril.

I detta nummer:

Rapport från Håkan

Möte med AECO

Utbyggnaden av CRASE sker i etapper

Presentation av specialuppgifterna

Operation dagsverke

Gåvoredovisning

Dans ce numéro:

Rapport de Håkan

Rapport de la réunion de l'organisation des anciens élèves

L'extension du CRASE se passe par étapes

Présentation des tâches spéciales

Travaux manuels de solidarité

Compte rendu des donations

Rapport från Håkan

Rapport de Håkan

Sista delen av vår vistelse vid CRASE kom att domineras av den stora festdagen den 15/3 och förberedelserna för denna. Vi hade då besök av en delegation på 5 personer från vuxenutbildningscentret i Tsito i Ghana. Delegationen leddes av rektorn.

Deras vistelse på CRASE blev längre än planerat pga en ganska dramatisk strejkaktion av Togos samtliga studenter.

Fredagen den 15/3 var det upplopp med anledning av detta. Eleverna kräver omedelbara förhandlingar mellan regeringen och representanter för oppositionen om ett program för övergång till demokrati och omedelbar amnesti för alla politiska fångar. De protesterar också mot stipendiesystemet som innebär att man får ekonomiskt stöd när man visat goda studieresultat. Eleverna menar att detta gynnar redan privilegierade studentgrupper som kan satsa på sina studier på heltid utan att behöva tänka på

familjens försörjning. Man vill alltså att stipendierna ska möjliggöra studier istället för att i efterhand belöna resultaten.

Strejken ledde till upplopp med stenkastning i Lomé och Kpalimé. Två polisstationer förstördes i Lomé och en polis dödades. En liten pojke dödades också som resultat av en trafikolycka i tumultet enligt polisen.

Annars höll sig militär och polis passiva. Regeringen har ett visst internationellt stöd från framförallt Frankrike som skulle äventyras vid en eventuell attack från militären.

Landets gränser stängdes under oroligheterna så våra gäster från Ghana fick stanna en extra dag. De var mycket upprörda över detta och vi kallade dem lite skämtsamt för vår politiska gisslan.

På söndagen hävdades gränsspärren och de kunde återvända hem.

För att slippa strejkoroligheter på måndagen proklamerade presidenten "forcerat påsklov". Det innebar att påsklovet började en vecka tidigare. Strejken övergick på så sätt till lov och frånvaron blev plötsligt legal.

Regeringen lovade också att starta en dialog med oppositionen.

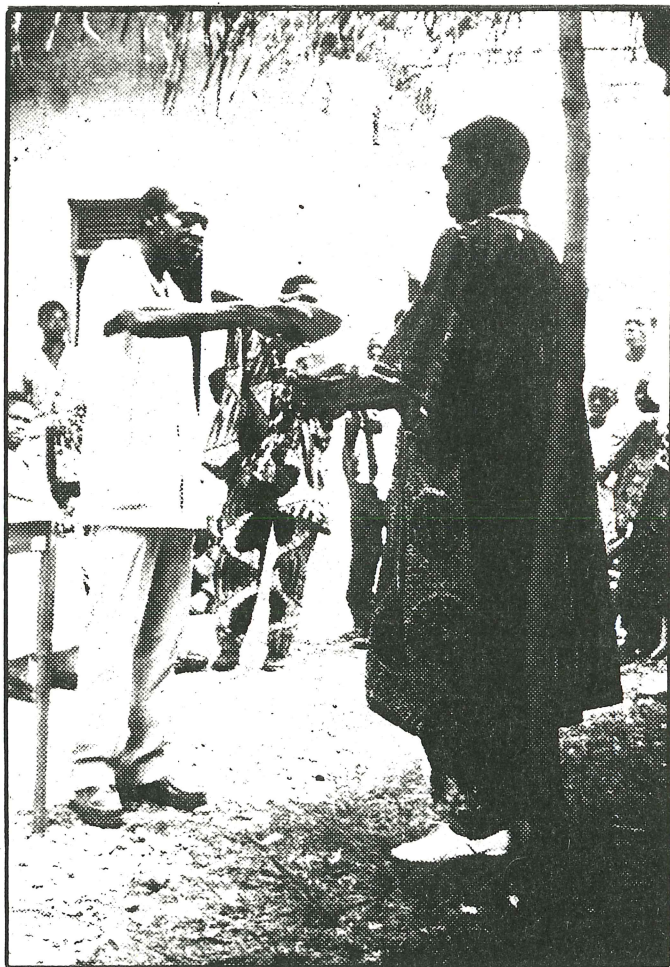
Natten till söndagen utförde militären en liten hämndaktion och attackerade och brände ner hemmet till ordföranden för kommittén för de mänskliga rättigheterna i Lomé. Ordföranden själv undkom.

Nåväl, i Dunyo avhölls festligheterna enligt planerna om än 3 timmar försenat.

6 flickor från vävateljén, 6 syflickor och 7 snickargrabbar fick sina diplom.

För en del av dessa kom utdelningen av diplomerna över ett år efter att avslutats. Det har varit mycket irritation kring detta som beror på att rektor Folly har väntat på att ministern ska komma på besök och utföra utdelningen. Han har dock inte haft tid till det.

Ceremonierna fick avbrytas abrupt när ett kraftigt regn svepte in över Dunyo. Festligheterna fortsatte inomhus med lokalkommitténs "réception" dvs mottagningsfest för den svenska gruppen. Kokou och Laoudou fick sina premieböcker, och Agbekponu

Här överlämnas ceremoniella gåvor till 2 elever som fullgjort studierna på CRASE. De får samtidigt besvara en del frågor rörande sitt hantverk.

Ici on donne des cadeaux ceremoniels à deux apprentis qui ont terminé les études au CRASE. Ils répondent aussi quelques questions concernant leur métier.

fick ta emot en stor pagne i form av en väv gjord i vävateljén för att uppmärksamma att han varit på skolan i 20 år.

Ett möte med lokalkommittén avhölls senare på eftermiddagen. Det hade karaktären av ett informationsmöte där jag informerade om läget för byggnadsetapperna. En cistern byggs just nu uppe på kullen vid nya elevhemmet och ska följas av ett kök och en form av samlings- och matsal s. k. réfectoire. Allt enligt planerna

för etapp 2. Etappen är försenad, men det faktum att arbetena kommit igång bådär gott.

Träarbetena i nya vävateljén (dörrar, fönsterluckor, skåp etc) möbler till nya elevhemmet och möbler för utställning har avancerat lite i och med att Agbekponu gjort en behovsinventering och kollat upp priserna. M. Blu ska sedan föra över pengar från kontot i lomé till detta ändamål. Detta förutsätter att kommunikationen mellan skolans ledning och

lokalkommitténs ordförande M Blu, fungerar bättre än tidigare.

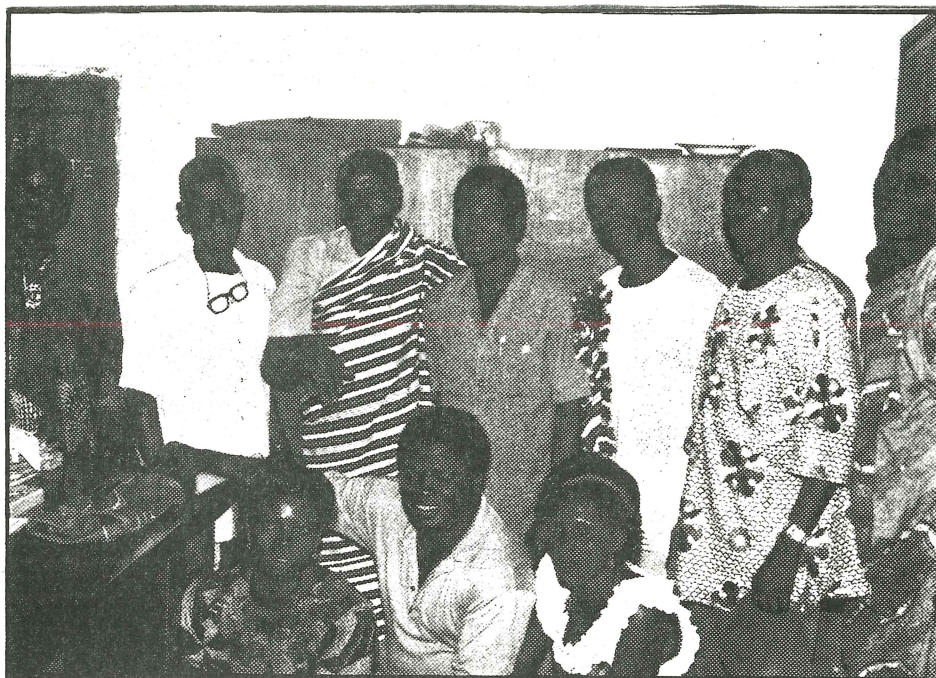
De sista dagarna på CRASE gick åt till att röja och packa och ta farväl av alla vänner vi fått under våra 11 veckor.

Vår vistelse är tillräckligt lång för att avskedet ska bli smärtsamt. Ett uppbrott har ju alltid 2 sidor. Det är vemodigt att lämna sina vänner samtidigt som många kära återseenden väntar i Sverige.

Håkan.

Här firas Agbekponus 20 år på CRASE. Håkan har just överlämnat en vävpagne, gjord på CRASE, från Svenska Togoföreningen. På bilden syns delar av lokalkommittén, Agbekponu med sin pagne, rektor Folly och några lärare.

La célébration de 20-ème anniversaire de M Agbekponu k Yao au CRASE. Håkan a justement donné un pagne, fabriqué au CRASE, de l'association Suédoise pour le Togo. On peut voir quelques membres de Comité Local, Agbekponu avec son pagne, directeur Folly et trois encadreurs.

Rapport de la réunion de l'organisation des anciens élèves

Réunis en réunion annuelle de l'organisation des Anciens Elèves du CRASE de Kuma-Dunyio du 22 au 24 février 1991; réunion organisée conjointement par le groupe suédois de l'année et le bureau de l'AECO à l'intention des anciens élèves du centre ont eu à écouter et débattre plusieurs idées:

1. Débat sur les nouvelles reformes de l'AECO; renouvellement du Bureau
2. L'idée sur notre vie après le CRASE et le point de vue de chacun.
3. Condition d'inscription dans l'AECO la vie présente et l'avenir.
4. Manque des soutient à l'Organisation pour les projects.
5. Changement du centre au niveau des ateliers et de toute l'école.
6. Réflexion de chacun pour son temps au CRASE et avantage.

7. Proposition du président de l'AECO au Directeur du centre en vue d'une amélioration des activités du centre.
8. Présentation des anciens apprentis présents dans la réunion, Présentation des membres du groupe Suédois, obtention d'une caisse de solidarité.
9. Offert des tricots aux membres du groupe Togolais - Suédois par Håkan.
10. Le 15 Mars prochain se proclame jour de liberation des apprentis ayant terminé leur période d'apprentissage au CRASE.

Thème premier: débat 1,2,3,4.

L'AECO qui est une organisation d'Anciens Elèves du CRASE a eu un renouvellement de son bureau le 23 février 1991 dont voici la presentation:

Président: Anku Adonko
Vice President: Nyamedzosse Koffi
Secrétaires: Dali Komi et Badagbor Abila
Tresoreries: Anakutsa Amikuma et Guidifema Komla
Conseillers: Agbekponu Yao, Suka Kossi, Da-Silveira Adjete, Hounkali Kodjo et Vuti Aku.

Pour être écrits dans le registre de l'organisation on doit donner deux cent francs comme droit d'inscription et à partir de ce jour on donne cent francs à la fin de chaque mois comme contribution à l'organisation.

Notre vie après le CRASE est celle qui a subi beaucoup d'expériences et nous est très difficile à supporter. Mais par notre organisation nous pensons que notre avenir sera bon si nous gardons une bonne volonté

de coopérative et surtout si nous ayons un bon soutien de nos amis Suédois pour nos projets en nous créant une caisse d'épargne.

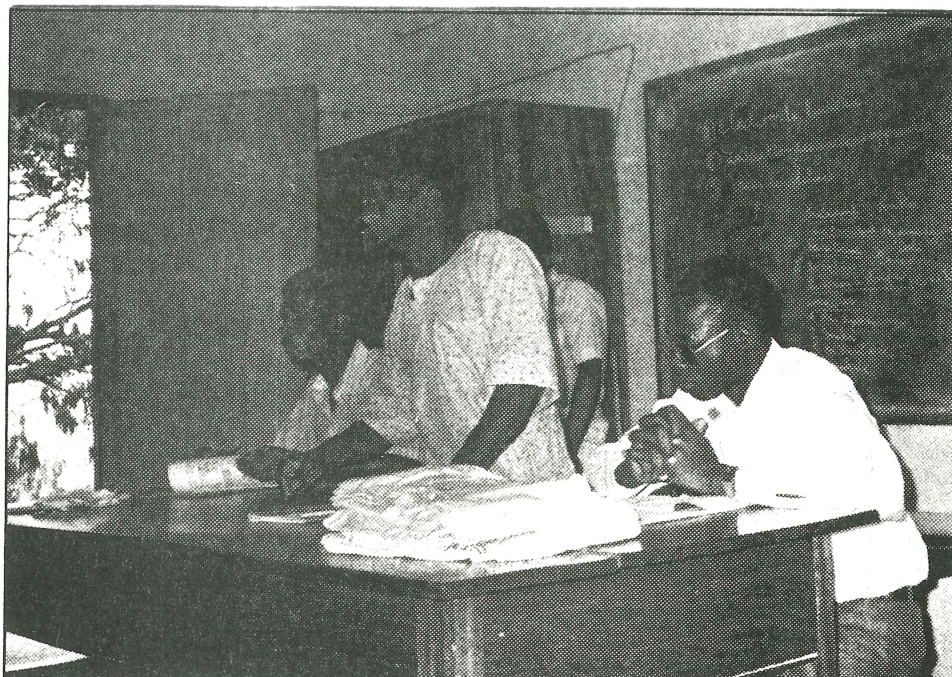
Deuxième thème: débat 5,6,7.

L'AEEO a remarqué un grand abaissement du centre au niveau des ateliers et au niveau de tout le centre. Pour cela nous membres de l'organisation avons fait une réflexion de notre temps passé au CRASE. D'où le président de la séance qui est Anku Adonko a fait une intervention en donnant un bref aperçu de leur emploi du temps suivie au cours de son apprentissage au directeur du centre comme une proposition qu'on peut étudier.

Troisième thème: débat 8,9,10.

Voici l'une des occasions où le président de l'association suédoise pour le Togo a remis par ordre de voyage un tricot à chacun des huit (8) apprentis qui ont fait la Suède et en les remerciant de leur précieuse solidarité. Après cette séance s'en suit la présentation de tout un chacun des anciens apprentis présent dans la réunion. Cette présentation a permis une large et profonde connaissance sur nous anciens apprentis. Après la présentation des anciens s'en suit celle des membres du groupe Suédois. Ce fut une des agréables occasions ou heures de la réunion.

Dans ces lignes de la réunion il eut une caisse de solidarité où l'AEEO dans ce volontariat a

Presidiet för mötet med AEEO. Komi Dali sekreterare, Anku Adonko ordförande och Kofi Nyamedzosse vice ordförande.

Le bureau de la réunion de l'AEEO. Komi Dali secrétaire, Anku Adonko président et Kofi Nyamedzosse vice président.

pu avoir une somme de 3 225 F dont 1 500 F viennent du groupe Suédois et 1 725 F viennent des autres.

Ensuite le président de l'AEEO a soumis au président de l'association suédoise pour le Togo une demande très espérée prochainement du bulletin d'AGBLE et du tricot pour quelques membres de son organisation tout

cela pour leur montrer l'importance que porte l'association Suédoise pour le Togo à l'AEEO.

Enfin il y a eu proclamation par le directeur Folly ATAH qu'au 15 mars prochain il y aura libération de apprentis ayant terminé leur apprentissage.

Anku Adonko.

Möte med AEEO

(dvs elevförbundet för f.d. elever på CRASE.)

Alla elever som besökt Sverige inbjöds tillsammans med övriga intresserade f.d. elever till ett möte med elevförbundet. Ett 25-tal elever kom och man började med ett internt möte på kvällen den 22/2.

Man diskuterade då den svåra situationen som många f.d. elever befinner sig i. Det är svårt att finansiera inköp av utrustning för att starta en egen ateljé. Det finns redan många etablerade ateljéer så konkurrensen är stenhård. Dagens låga kaffepriser gör att människor har lite pengar att röra sig med så beställningarna har minskat i antal. Några sa t.o.m. att: "Vi har det svårt, så varför ska vi råda andra att gå

här och hamna i samma svåra situation som vi?"

Efter en lång diskussion om detta var man ändå överens om att utgångsläget är bättre efter genomgången CRASE än före. Många kombinerar hantverket de lärt sig på CRASE med jordbruksarbete på egna fält. Det är mycket vanligt i Togo att man kombinerar sitt yrkesarbete med husbehovsodling. Det ger en grundläggande trygghet.

Man diskuterade också sin roll i utvecklingen av CRASE. Det tog sig konkreta uttryck på mötet dagen efter. Då samlades elevförbundet, den svenska gruppen, lärare och skollädares på CRASE. De gamla eleverna påpekade då att aktivitetsnivån på CRASE sjunkit det sista året, och de gjorde en jämförelse mellan de aktiviteter som fanns under rektor Flevis tid och de som finns nu. Rektor Folly svarade med att de nuvarande eleverna är odisci-

plinerade.

Så valde man en ny styrelse för elevförbundet med följande sammansättning:

Ordförande: Anku Adonko
Vice d:o: Kofi Nyamedzosse
sekreterare: Komi Dali

Kassörer: Badagbor Abila
Enakutsa Amikuma
Guidifema Komla

Rådgivare: Agbekponu Yao
Suka Kossi
Da-Silveira Adjete
Hounkali Kodjo
Vuti Aku

Förbundets ekonomi diskuterades. Man behöver pengar för att kunna samla styrelsen. Med anledning av det samlade man in pengar under mötet och fick ihop 3225 CFA. För att bli medlem måste varje f.d. elev betala en inskrivningsavgift på 200 CFA. Till det ska var och en betala 100 CFA per månad till föreningen. Man var medveten att detta kan vara svårt

för många att betala.

Mötet diskuterade också möjligheten att starta en spar- och kreditkassa. Idén väckte stort intresse men inga beslut fattades. Man bad svenska togoföreningen att arbeta vidare med idén.

Mötet avslutades med att de närvarande presenterade sig och redogjorde för vad de sysslar med nu efter sin tid på CRASE. Nedan följer en sammanställning av denna presentation:

Anku Adonko: Slutade på CRASE 1987. Bor i Dunyo och har en egen snickeriateljé där. Han har elever ibland. En kompis har upplåtit några fält åt honom som han husbehovsodlar på. Han planerar att till sommaren flytta hem till sin hemby Yikpa för att arbeta med en annan snickare där, och för att hjälpa till med familjens kaffe- och husbehovsodling.

Kofi Nyamedzosse: Slutade på CRASE 1988. Bor hos släktingar i Lomé. Han har arbetat som anställd i en snickeriateljé, men har nu öppnat eget. Eftersom han bor i Lomé har han inga egna fält utan är helt beroende av sin ateljé. Han har en elev och ganska bra med beställningar hit-tills.

Komi Dali: Han är ännu inte färdig med sina studier på CRASE. Han bor i sin hemby Adamé och tar emot enstaka beställningar på snickeriarbeten. Han säger att han inte tänker göra någon praktik, vilket kan försvåra för honom att få ut sitt diplom. Han

har tillgång till sin familjs fält för husbehovsodling.

Abla Badagbor: Slutade på CRASE 1988. Hon har egen syateljé i Tsevié. Hon har precis övergått till att arbeta som sömnadslärare under inspektionen för ungdom sport och kultur i Tsevié. Hon har 11 elever; 5 från sin egen ateljé, och 6 nya.

Amikuma Enakutsa: Slutade på CRASE 1989. Har startat en snickeriateljé i Adamé tillsammans med en kompis från CRASE. Kombinerar med husbehovsodling.

Guidifema Komla: Slutade 1991. Arbetar som praktikant i en snickeriateljé i Kpalimé.

Avi Komi: Slutade på CRASE 1990. Har en snickeriateljé i Agotimé tillsammans med en kompis. Kombinerar med jordbruk.

Edoh Kokou: Är på praktik i Kpalimé.

Aku Vuti: Lämnade vävateljén 1990. Handlar med bananer, men vill starta en vävateljé i Lomé.

Kotor Kwakou: Slutade på CRASE 1989. Bor i Dunyo och arbetar tillsammans med Anku Adonko. Kombinerar med jordbruk.

Kotoku Kokou: Slutade på CRASE 1989. Bor i Dunyo och försörjer sig enbart som jordbrukare.

Apenu Yao: Slutade 1990. Praktiserar i Kpalimé. Ägnar sig också åt trädgårdsodling.

Pitassa Adjo: Slutade i sömnadsateljén 1989. Har ingen ateljé, utan arbetar hemma. Arbetar mycket med jordbruk.

Sokode Manawsoe: Slutade i sömnadsateljén 1990. Försörjer sig

som marknadsförsäljerska men syr lite hemma.

Sama Essozimana: Slutade i sömnadsateljén 1987. Har arbetat mycket som marknadsförsäljerska. Syr lite hemma.

Assimadi Aku: Slutade i sömnadsateljén 1986. Bor i Dunyo och kombinerar sömnad med jordbruk.

Kotor Kokou: Slutade i snickeriet 1990. Arbetar i samma snickeriateljé i Adamé som Amikuma Enakutsa. Försörjer sig också som jordbrukare.

Vuti Sena: Slutade 1990. Bor i Adamé där hon kombinerar jordbruk och sömnad.

Adausa Gligbe: Slutade i smedjan 1987. Arbetade därefter som smed på CRASE i ett år. Nu försörjer han sig enbart som jordbrukare. Bor i Adamé.

Gnakou Amah: Är nyutexaminerad från CRASE. Hon har just öppnat en egen syateljé i Lomé. Hon bor hos släktingar där och har ingen anna försörjningssyssla.

Kekessi Yawa, Kuvo Adjo, Enakutsa Abra, Kotor Adjovi, Djamani Afi, Adja Adjo, Dimake Essi är alla syflickor som är färdiga på CRASE och som nu är ute på praktik i Kpalimé.

Efter denna presentation gjordes en motsvarande detaljerad presentation av svenskarna.

På kvällen festades det ordentligt med både Agbé-dans, dvs Ewe-folkets traditionella dans, och ball, dvs europeisk pardans.

Håkan.

Utbyggnaden av C.R.A.S.E.

sker i etapper

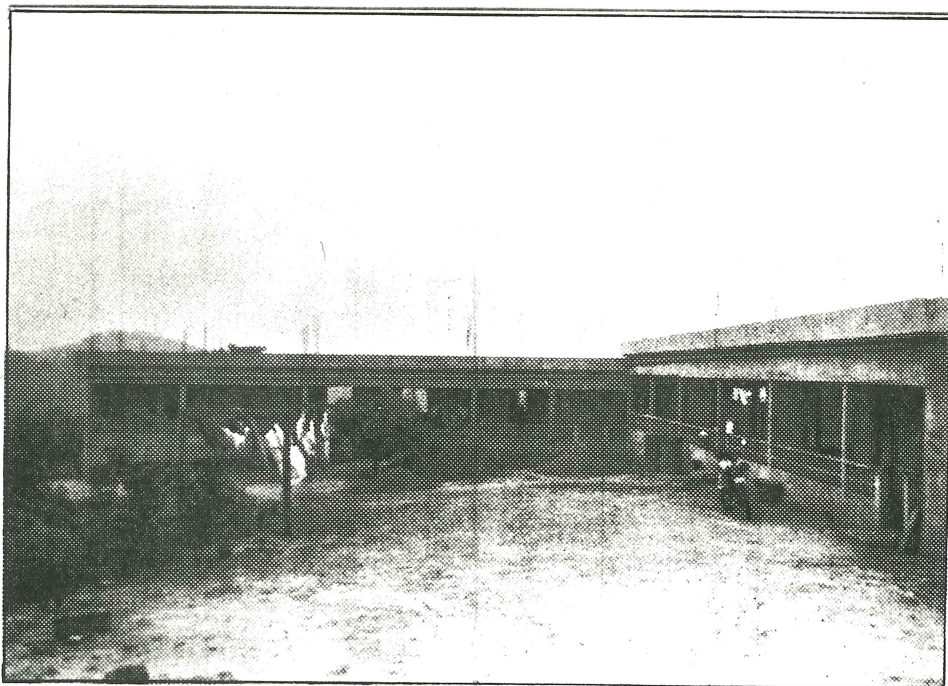
För att utbyggnaden av centret i Kuma-Dunyo skall gå steg för steg så att SIDA bland andra kan ha en koll på vad som pågår har Sv. Togoföreningen och ledningen på C.R.A.S.E. enats om en utbyggnadsplan på fyra etapper där den ena delen skall avslutas innan nästa påbörjas. Så här ser den ut:

Ettapp 1

* Elevhus

* Utrustning till ateljéer.

* Installation av väduren (det "svarta fåret" bland projekten, ett trasigt betongfundament finns men något vatten har aldrig pumpats upp. Rektor Folly påstår emellertid att sommaren-91 ska det hända saker och ting även vid det lilla vattenfallet).

Det nya elevhemmet.

Le nouveau dortoir.

Etapp 2

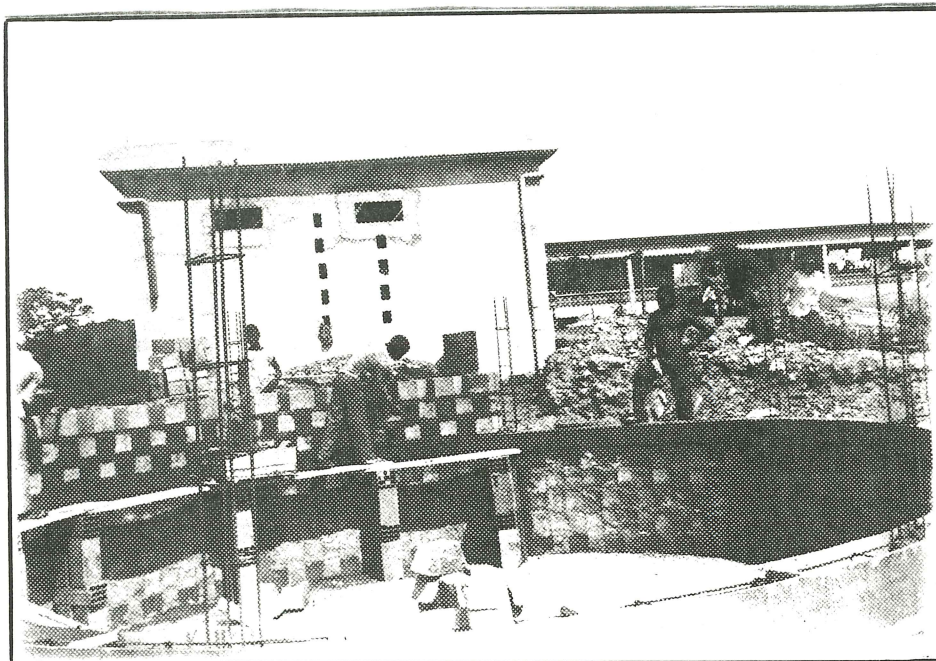
- * Nya vävatljén(träarbetena inomhus återstår)
- * Vattencistern(klar sommaren-91)
- * Ett andra kök på kullen(skall byggas av överblivet material)
- * Matsal
- * Sängar och skåp till nya elevhuset
- * Trädplantering för frukt, virke och vindskydd.

Etapp 3

- * Ombyggnad av gamla elev hemmet till rektorsbostad
- * Reparation av gamla rektorsbostaden
- * Installation av sol-el i nya elevhemmet
- * Åskledare(eventuellt fungerar de armeringsjärnstänger som redan sitter på nya elevhemmet)

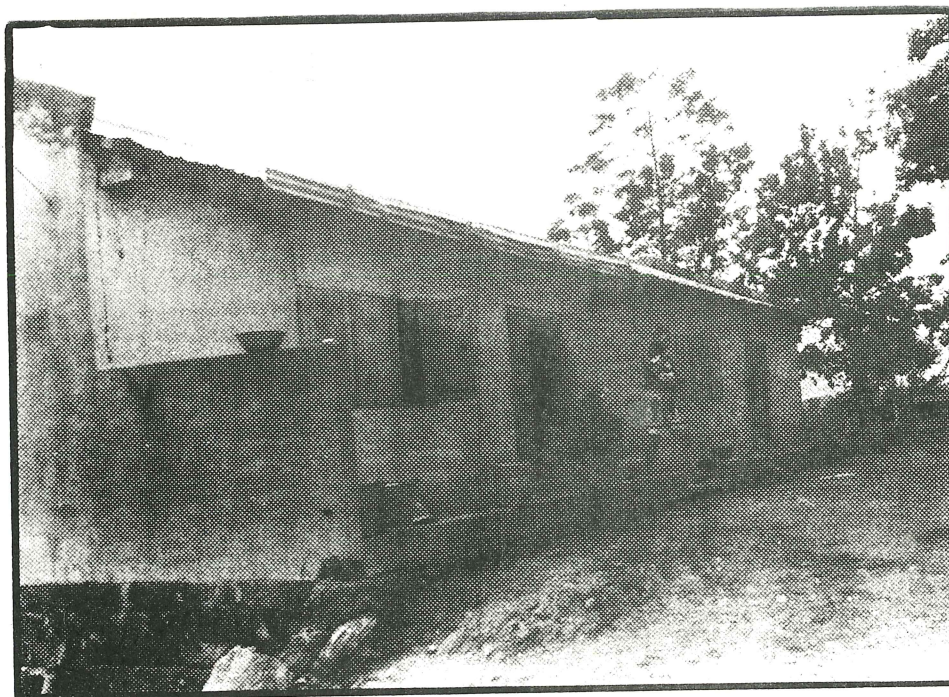
Etapp 4

- * Utbyggnad(en våning till) av nya elevhuset
- * Bibliotek och kulturverksamhet i gamla väveriet.

Den nya vattencisternen.

La nouvelle citerne.

Gamla elevhemmet.

Le vieux dortoir.

La saillie du C.R.A.S.E. arrive dans étapes

Pour faire la saillie du centre à Kuma-Dunyo on marche pas à pas pour que la SIDA, parmi d'autres, puisse contrôler ce que dure. L'association suédoise pour le Togo et la direction au CRASE se sont mis d'accord sur une plan de saillie de quatre étapes où la première étape sera terminée avant commencer la prochaine.

La construction est comme ci-après:

Étape 1

- * Dortoir (qui maintenant s'appelle "le nouveau")
- * Equipement pour les ateliers.
- * Installation du béliet hydraulique ("l'enfant difficile" parmi les projets, un fondement de béton, pas encore prêt, existe

mais on n'a jamais réussi à pomper de l'eau. Le directeur m. Folly prétend cependant que dans l'été 1991, choses et autres vont arriver, même à la petite cascade.)

Étape 2

* Le nouvel atelier du tissage (c'est le travail avec le bois du bâtiment qui reste.)

* Citerne (prêt vers l'été 1991.)

* Une deuxième cuisine sur la colline (construira par matériaux de reste.)

iaux de reste.)

* Réfectoire

* Lits et armoires pour le nouveau dortoir.

* Plantation d'arbres pour du fruit, du bois et du garde de vent.

Étape 3

* Reconstruction du vieux dortoir à une maison pour le directeur.

* Réparation de la vieille maison

pour le directeur.

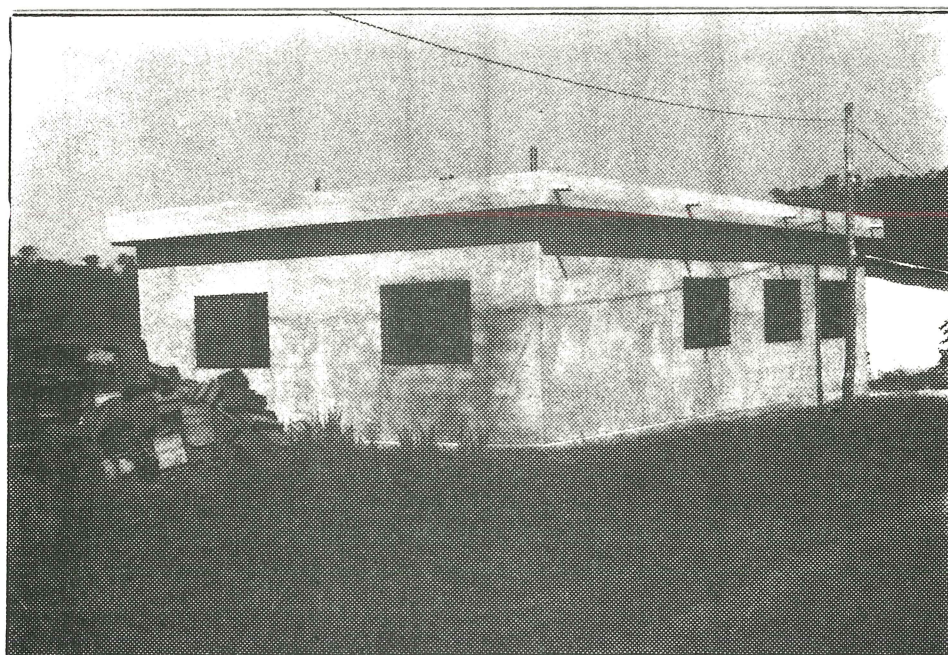
* Installation d'électricité solaire dans le nouveau dortoir.

* Paratonnerre éventuel.

Étape 4

* Saille (un autre étage) du nouveau dortoir.

* Bibliothèque et activités culturelles dans le vieux atelier de tissage.

Den nya vävstället.

Le nouvel atelier du tissage.

Presentation av specialuppgifterna

När vi började kursen på höstterminen, fick vi i uppdrag att under läsåret jämföra något i Sverige med samma sak i Togo. Vi diskuterade mycket och formade oss till sist i följande ämnesgrupper.

-HÖGTIDER OCH TRADITIONER
-ÖRTMEDICINER
-BARN
-MOLKOM - U-LAND
-GENERATIONER - MINNEN
Samt ett informationshäfte om C.R.A.S.E.

Många intervjuer och besök har gjorts i samband med detta och här följer ett utdrag ur varje arbete.

Présentation des tâches spéciales

Quand nous avons commencé le cours l'automne passé, nous avons eu la tâche de comparer un phénomène suédois avec le même phénomène togolais.

Après quelques discussions nous avons choisi les phénomènes suivants:
-Des fêtes et des traditions.
-L'herborisme.
-La situation pour les enfants.
-Molkom et le tiers mond.
-Des générations et des mémoires.
-Une brochure d'information concernant le CRASE.

On a fait beaucoup des interviews et des visites concernant ces tâches, et ci-après nous présentons quelques parts de ces travaux.

Högtider och traditioner

Vi; Hanna, Maria och Gudrun ska jämföra traditioner och ceremonier i Togo och Sverige. Allt är självupplevt.

Vi berättar bl.a. om marknaden, bybesök och natinaldagen plus mycket mer.

Här följer ett utdrag ur vårt arbete; vi ska berätta lite om marknaden.

Marknaden är deras affär. Den hålls två gånger i veckan. Där köper dom, eller byter till sig, vad dom behöver i hushållet. Dom säljer också av sin egen skörd, t.ex. ananas.

På marknaden ser man mest kvinnor med korgar på huvudet och barn på ryggen, till skillnad från Sverige där marknaden är en familjeutflykt.

Marknaden är uppdelad i olika delar såsom grönsaker, fisk, frukt, kläder och kött- oftast levande höns.

Vi som är vana vid svenska matpriser tycker att det är väldigt billigt. En ananas kan kosta ca. fyra kr, en torkad medelstor fisk ca. två kr, två handfullar kryddor kostar 50 öre, och det är ju bra för dom för kryddor har dom med i all mat. Matvaror har fasta priser, även om dom kan dra till lite med priset när man som "jowo" (=viting) kommer. Vi vet ju oftast inte det riktiga priset och tycker inte det dom säger är något dyrt. Däremot ska man, precis som på den svenska marknaden, pruta på kläder och saker som finns i otaliga stånd. Man kan säga att den togolesiska marknaden är den svenskas ursprung; här i gamla tider åkte man ju för att sälja och byta till sig varor. Nu har "supermarkets" gjort marknaden onöd- vändig. Den marknad som vi har nu, oftast en gång om året i hela Sverige, är ett jippo, en festdag för hela familjen!

Gudrun, Hanna och Maria

Minnen

Farfar gick bort i september. Han var en väldigt fin och vis man. Jag har lärt mig mycket av honom. Men det jag uppskattar mest är att han lämnade kvar sina tankar, minnen och historier på papper, band och kort. Vi svenskar är väldigt beroende av att skriva ner, spela in och ta kort för att komma ihåg och behålla en bit av människorna som har lämnat oss.

Om dom här materialistiska sakerna kommer bort på ett eller annat sätt är det en hemsk förlust. Vi får känslan av att vi har tappat bort allting som var kvar.

I Togo och många av afrikas länder är det inte många som har möjligheten att skriva ner och behålla sina minnen på samma sätt som vi. Deras familjehistoria, tankar och minnen behåller dom på ett annat sätt. Genom sång, dans och saga behåller dom och för vidare berättelserna från generation till generation. Traditionerna och minnena av en man kan passera från hundratals minnar till ännu fler öron, och en stor del stannar kvar i hundratals år. Detta kan aldrig brinna upp, stjälas, slitas eller komma bort. Det blir till glädje i många år genom många generationer.

Caroline

På marknaden i Kpalimé.

Au marché à Kpalimé.

Molkom- U-land

Vårt specialarbete handlar om vad Molkom, som är en helt vanlig svensk by, kan ha för kontakter med U-länder. Så vi gick ut och intervjuade en del företag här i Molkom för att få reda på om det överhuvudtaget finns några kontakter.

De flesta företag som vi har intervjuat är bara små delar ur stora koncerner, därför vet dom inte så mycket vad huvudägaren har för sig. De flesta varor tas hem genom grossister, så därför har dom ingen som helst kontakt med producenten. Ser man sig omkring i affären ser man många varor från U-länder tex kaffe, frukt och fruktkonserver.

Fruktkonserven tillexempel som plockas, packas och exporteras hit är trots den långa frakten hälften så dyr som samma vara från Västeuropa eller Nordamerika. Detta är möjligt pga den låga arbetskostnaden i U-länderna. Ett annat exempel är en bonde i Afrika som odlar kaffe. För ett kilo kaffe som är: odlat, plockat, skalat, torkat och sorterat får han i svenska kronor 3:30. Detta är alltså ett mycket tidskrävande jobb som görs helt för hand av bönderna och deras familjer. Kaffets pris bestäms av landets regering och beror på hur mycket kaffe som produceras i världen. Kaffet köps in av kaffebolagen som skickar det till västländer där det rostas, mals och packeteras. När kaffet väl har kommit ut i affären är priset 15 gånger mer än vad bonden fick.

På det här exemplet märker man vem det är som tjänar pengar på U-lands producerade produkter. Inte är det bonden iallafall, och knappast landet heller... Inget av företagen vi intervjuade hade någon kunskapsexport till U-länder eller några anställda invandrare. (Förklaringen till det senare är förmodligen att det inte finns så många invandrare i Molkom.) Det enda företaget vi var hos som hade någon form av biståndsprjekt på gång var Konsum, där ett öre av varje kasse som säljs går till att stödja kooperativ i tredje världen. Något som alla butikerna har haft var insamlingsbössor vid kassorna från Röda Korset och Amnesty.

Eric, Pierre och Annis.

Barnbetraktelser

Alla barn har rätt till vila och fritid. Alla barn har också rätt till lek och rekreation som passar barnets ålder. Detta står i artikel 31 i FN:s konvention om barnets rättigheter.

Uppfylls barnkonventionens mål i dom olika kulturerna som i Sverige och i Togo?

Det första som slår en när man kommer ned till Togo är att alla barn arbetar, och arbetar hårt. Dom hämtar vatten, ved, vaktar småsyskon, passar elden mm. Har dessa barn möjlighet till lek? Där såg vi inga uppbyggda barnanpassade lekplatser.

Men vad är lek och vad är arbete? Vi såg ofta att barn under arbetet samtidigt lekte och skattade med sina kompisar. Vid pumpen t.e.x är det mycket skrovt och skoj men deras arbetsinsats vid pumpningen underlättar mycket och vattenbärningen är nödvändig för familjen. Och vad är skillnaden mellan att passa sin lilla syster och att leka med henne?

Är det i Sverige då? En sak som är märkbar är att vi har starkare och klarare grän-

ser mellan arbete och lek. Barnen springer ut till lekplatsen, gungar, klättrar och gräver i sandlådan. Cyklar omkring med sina kompisar osv. Vål hemma hjälper dom till med att duka, bädda sängen och städa sina rum. Men i Togo är arbetet samtidigt lek.

Det här är några av dom tankar som vi jobbar med i våran specialuppgift om barn.

I tidningen Barnen & vi (9-90) kan man läsa att man inser och

anser att lek är nödvändig för barnets utveckling. Leken hjälper barnet att utvecklas fysiskt, psykiskt, känslomässigt och socialt. Lek är inte ett tidsfördriv, utan det är ett nödvändigt sätt att lära sig leva. Barns rätt till lek borde vara lika självklar som vuxnas rätt till arbete. Utan lek och rekreation har ett barn ingen riktig barndom.

Catarina och Elisabeth

På besök hos-Örtkvinnan

Första gången vi var på bybesök i Bala stötte vi av en slump på denna örtkvinna. Eftersom Mieke och jag håller på att göra ett "arbete" om örtmedicin bestämde det att vi skulle återkomma på besök hemma hos henne. Just denna dag vi bestämt blev Mieke sjuk men jag hade David med som "tolk". Vi gav oss iväg tidigt på morgonen när solen precis gått upp. Det tar ca. 1 timma att gå från Dunyo till Bala. När vi kom fram till Bala frågade vi bara efter "örtkvinnan i byn" då visade en kille oss vägen till henne.

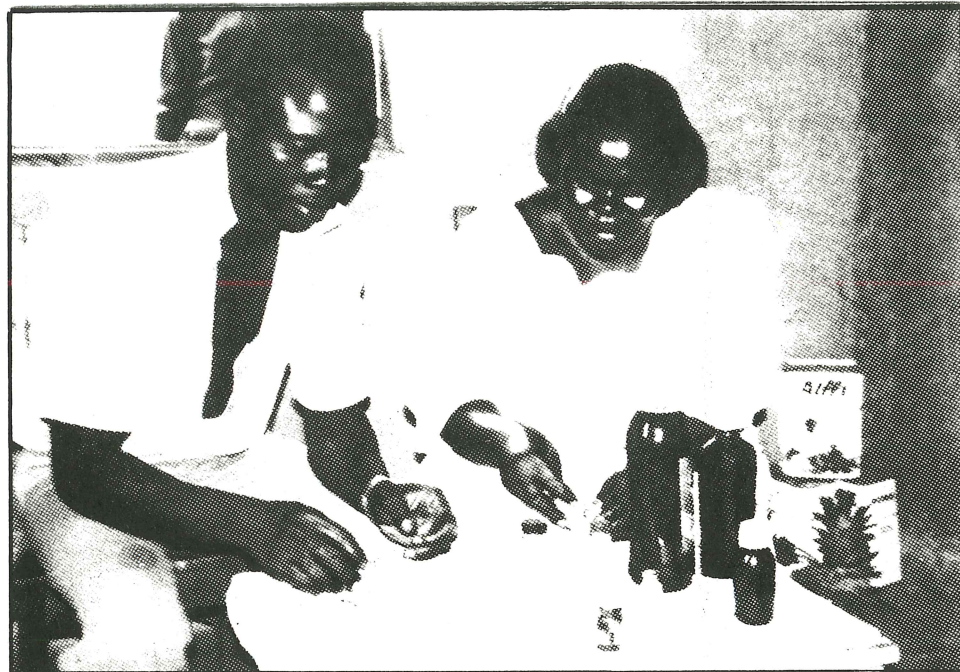
En stor kraftig kvinna, svept i en pagne hälsade oss välkomna och visade in oss i huset. Hon tog fram en ganska stor väska full av småburkar som såg precis likadana ut. Det fanns ingen som helst ordning eller etiketter på burkarna ändå kunde hon bara ta upp en burk ur väskan och tala om vilken medicin det var.

Det hon kan om örtmedicin har hon lärt sig från sin farfar som har berättat för henne. Det finns inga recept eller kunskaper ner skrivna, allt kan hon i huvudet. Hon tänker i sin tur lära vidare kunskaperna till sina barn men dom är ännu lite för små för att lära sig.

Hon har speciella fält som hon går ut och plockar sina växter från. När hon har plockat dom tar hon hem och torkar dom. Det är mest rötterna och bladen hon använder på växten för att sedan mala ner den till ett pulver. Pulvret som blir kan sedan användas upp till 20 år efter att det maldes, bara det förvaras torrt. Hon botar allt från huvudvärk, magsår, till om en kvinna inte kan få barn.

Vi fick prova på en örtmedicin som var mot huvudvärk. Vi hade ingen huvudvärk men vi provade ändå. Väldigt fort efter att vi "smittat" detta pulver började David att nysa något höglöst. Om det var bra mot huvudvärk kan inte vi avgöra men nog hade det någon effekt!!

Mieke och Pernilla

Örtkvinnan i Bala.

L'herboriste féminine de Bala.

Operation Dagsverke

Skolans internationella kommitté organiserade traditionsenligt operation dagsverke för hela skolan den 23/4. Detta år beslutade man att 70% av de inarbetade pengarna ska gå till CRASE och 30% till skolans internationella kommitté som i år har bestämt sig för att hjälpa kurderna i Irak.

Vi hade en överenskommelse med plantskolan i Deje att skicka ca. 30 elever dit för att dra upp och plantera trädplanter. Det visade sig dock att hälften av eleverna ordnade jobb på egen hand så trots att många arbeten sparades för att av Togolinjen utföras senare blev det bara 15 elever disponibla för Deje plantskola. Vädret var högtrycksbetonat och fint med en kall morgon och soligt på dagen.

Slutredovisningen av inkomsterna är inte klar ännu, men det pekar mot någonstans mellan 17- och 19 000.

Tack till alla som deltagit.

Travaux manuels de solidarité

Comme d'habitude nous avons réalisé un jour de travaux manuels annuel pour tout le monde à notre école. Le comité international de l'école a proposé que 70% des recettes sera réserver pour le CRASE et le rest pour le comité international qui va l'utiliser pour les Kurdes en Iraq.

Un grand part des élèves a travaillé dans une plantation pour des plants de sapin. On a tiré de la terre et paqueté les plants aux sacs plastiques.

Un part des élèves a travaillé aux industries et chez des ménages privés à Molkom.

Le comité n'a pas rendu compte mais on a reçu environs 18 000 SEK.

Merci à tous les participants.

SVENSKA TOGOFÖRENINGEN

Gäverredovisning för tiden 31.03.01-31.04.25

31.02.01	LARS-AKE MATSSON, LOLLANDSGATAN 31, 164 43 KISTA	50:-
31.02.01	ULF O. GUNNEL KALLSTEDT, SUNDBY SATERI, 640 52 MALMKÖPING	100:-
31.02.05	EDVIN LILJEMARK, BRUNNSBERG 4201, 796 00 ÄLVDALEN	50:-
31.02.05	NIKLAS HÖGBERG, C/O RYDE, GREVG. 69, 5 TR., 114 59 STOCKHOLM	70:-
31.02.06	K-Å OCH GULLAN KAMPERIN, LILLGATAN 4, 660 60 MÖLKÖM	100:-
31.02.14	FÖRENINGEN KARIBU, C/O VESTLUND, BERGLIDEN 6, 131 42 NACKA	50:-
31.02.14	MATS MATSSON, SUSAN VINDS VÄG 4, 660 60 MÖLKÖM	170:-
31.02.15	SOC.DEM.KVINNOKL., VARGARDA, K.HAKBERG, VIDEG. 1 447 00 VARGARDA	200:-
31.02.15	EDVIN LILJEMARK, BRUNNSBERG 4201, 796 00 ÄLVDALEN	50:-
31.02.25	GUSTAF ANDERSSON, VETEVÄGEN 6 B, 781 35 BORLÄNGE	25:-
31.02.25	JUNE HAY, SVARTDALSVEIEN 32 C., N-0678 OSLO 6	50:-
31.03.01	JONAS IDESTRÖM, LILLA SVÄNGEN 10, 691 44 KARLSKOGA	50:-
31.03.01	IRÈNE JOHANSSON, LILLÄNGEN 4047, 661 00 SÄFFLE	60:-
31.03.01	GULL-BRITT HESSEL, IBSENG. 56, 161 59 BROMMA	200:-
31.03.04	TOGOKURS 90/91, FOLKHÖGSKOLAN, BOX 66, 660 60 MÖLKÖM	108:-
31.03.04	EDVIN LILJEMARK, BRUNNSBERG 4201, 796 00 ÄLVDALEN	50:-
31.03.05	HANS-ERICH LÖFGREN, NYLANDSGATAN 16, 654 65 KARLSTAD	3:-
31.03.05	NIKLAS HÖGBERG, C/O RYDE, GREVG. 69, 5 TR., 114 59 STOCKHOLM	70:-
31.03.11	HAIDÉ HALLBACK, NYCKELBY 52, 781 94 BORLÄNGE	75:-
31.03.11	INGELA JANSSON, PL 6313, 686 00 SUNNE	100:-
31.03.12	GRETA GUNSAFSS, TIBBLE 178, 793 00 LEKSAND	50:-
31.03.12	JONAS IDESTRÖM, LILLA SVÄNGEN 10, 691 44 KARLSKOGA	100:-
31.03.13	INDHIRA SUNDVISSEN, SKALAN 1245, 840 31 ASARNA	100:-
31.03.13	LARS-AKE MATSSON, LOLLANDSGATAN 31, 164 43 KISTA	100:-
31.03.15	LEIF ERIKSSON, V BANGATAN 59 B, 195 00 MÄRSTA	50:-
31.03.15	EDVIN LILJEMARK, BRUNNSBERG 4201, 796 00 ÄLVDALEN	50:-
31.03.18	VALTER SKOG, SKÄFTINGEBACKEN 20 6TR, 163 64 SPANGA	90:-
31.03.18	MATS MATSSON, SUSAN VINDS VÄG 4, 660 60 MÖLKÖM	170:-
31.03.25	ÅKE OCH KARIN ENGSTRÖM, TÖRNVÄGEN 32, 741 00 KNIVSTA	100:-
31.03.26	GUSTAF ANDERSSON, VETEVÄGEN 6 B, 781 35 BORLÄNGE	25:-
31.03.26	SONDLAR ÖSTMAN, RASKGATTU 7, 780 44 DALA-FLODA	100:-
31.03.26	TOGOKURS 90/91, FOLKHÖGSKOLAN, BOX 66, 660 60 MÖLKÖM	108:-
31.03.26	INGA-BRITT JOHANSSON, REPSLAGAREGATAN 36, 602 25 NORRKÖPING	50:-
31.03.27	ANNELIE WIKLUND, BLAKLOCKSV. 4, 791 91 FALUN	50:-
31.03.27	SUSANNE JOHANSSON, BORGAV. 7 B, N.B., 393 52 KALMAR	100:-
31.03.27	VALTER SKOG, SKÄFTINGEBACKEN 20 6TR, 163 64 SPANGA	75:-
31.03.27	LARS ERIKSSON, ÅSÖGATAN 166 1TR, 116 32 STOCKHOLM	100:-
31.03.28	PETER WICHERS, NEDRE TADAS, PL 2017, 440 60 SKÄRHAMN	100:-
31.04.02	GUNILLA PERSSON, ALMESÄSEN, HELAS, PL 7202, 534 00 VARA	100:-
31.04.02	ULF O. GUNNEL KALLSTEDT, SUNDBY SATERI, 640 52 MALMKÖPING	100:-
31.04.03	JOHAN SÖGGREN, STORGATAN 20, 794 00 ÖRSA	50:-
31.04.03	LENA JOHANSSON, SNICKARGATAN 5, 544 00 HJÖ	100:-
31.04.04	INGER RAABY, VÄLUNDSGATAN 4 3TR, 113 21 STOCKHOLM	62:-
31.04.04	PERNILLA AXELSSON, SOFIA DAHLBERGSG. 3, 573 37 TRANÅS	100:-
31.04.05	ELVING FALCK, GRANINGEVÄGEN 15, 660 60 MÖLKÖM	100:-
31.04.05	KARIN PERSSON BERTELSEN, KUNGSGATAN 7, 662 00 ÅMÅL	200:-
31.04.05	PER-ERIK LARSSON, ALMESÄSEN, HELAS, 534 96 VARA	200:-
31.04.05	KARIN PERSSON BERTELSEN, KUNGSGATAN 7, 662 00 ÅMÅL	100:-
31.04.08	NIKLAS HÖGBERG, C/O RYDE, GREVG. 69, 5 TR., 114 59 STOCKHOLM	70:-
31.04.10	THOMAS O. CECILIA JOHANSSON, LIDNERSGATAN 14, 754 42 UPPSALA	100:-
31.04.10	ANN-MARIE SVENSSON, BODARNA 40, 780 10 GUSTAFS	50:-
31.04.11	ELLEN LINDBERG, BROGATAN, 781 33 BORLÄNGE	100:-
31.04.17	TÖRA SIBBE, KALKUGNSVÄGEN 8 B, 597 30 ÅTVIDABERG	100:-
31.04.18	BIRGITTA SVENSSON, ST TOMTEN, TRAVAD, 534 00 VARA	50:-
31.04.19	SVEA ÖHRNSTEDT, ÖRNSTIGEN 33 3TR, 183 50 TÄBY	200:-
31.04.25	LARS-AKE MATSSON, LOLLANDSGATAN 31, 164 43 KISTA	100:-
31.04.25	MATS MATSSON, SUSAN VINDS VÄG 4, 660 60 MÖLKÖM	170:-

Summa för perioden:

5201:-

Utgifter under perioden 1/2 - 30/4 1991:

Administrationskostnader

375:-

Utgifter i Togo: 20 148 FRF = 1.007.397 FCFA

23 991:-

Delposter: Lärarlöner, 6 mån.

587.500 FCFA

Inköp t. Togofören. från ateljéerna

165.500

Verktyg och material

39.222

Till medicinförråd på CRASE

71.695

Möte m. repr. fr ARAC, Tsito; Möte m.

f.d. elever på CRASE; Avslutn.fest

124.080

Till adm. på CRASE

19.400

1.007.397 FCFA = 20 148 FRF

Summa för perioden

24 366:-